

provincie
groningen

HET PROVINCIEHUIS

Het provinciehuis

VOORWOORD

Heden en verleden verbonden met elkaar. Zo zou je het provinciehuis van Groningen kunnen benoemen.

Aan het Martinierkhof 12 staat het “oude” provinciehuis met daarin de Statenzaal waarin al vanaf 16 juni 1602 wordt vergaderd door Provinciale Staten. Dat is uniek in Nederland. In geen andere provincie wordt al zo lang in dezelfde zaal vergaderd. De verbinding naar het heden wordt gevormd door de luchtbrug met het “nieuwe” provinciehuis. Dit gedeelte van het provinciehuis is ontworpen door architect Mels Crouwel en op 7 mei 1996 geopend door Koningin Beatrix

Beide gebouwen hebben hun eigen sfeer, hun eigen geschiedenis en hun eigen kunstwerken.

Zo kunt u in de Statenzaal het schilderij Religie en Vrijheid van Hermannus Collenius (1650-1723) en schilderijen van de kunstenaarskring De Ploeg vinden in het gedeelte aan het Martinierkhof. In het nieuwe gedeelte vindt u kunstwerken van hedendaagse kunstenaars als Rebecca Horn.

In de hal hangt haar kunstwerk “het ballet van de kijkers”. De verrekijkers observeren de ontvangsthal en kijken via de transparante gevels de buitenwereld in. Maar er is veel meer te zien. Daarom is er deze brochure die u alles vertelt over het verleden en het heden van het provinciehuis.

Natuurlijk bent u altijd van harte welkom in het provinciehuis om zelf de sfeer te beleven, de kunstwerken te bekijken en te genieten van de prachtige architectuur.

Max van den Berg

commissaris van de koningin
provincie Groningen

INHOUD

Voorwoord	3
Provinciehuis Martinikerkhof 12	7
Statenzaal	9
Gedeputeerdenkamer	12
Atrium	15
Sectiekamer 21	17
Ploegcollectie	18
Voormalig archiefgebouw	19
Portierswoning, huis Cardinaal	20
Provinciehuis Sint Jansstraat 4	21
Architectuur	22
Kunst in het provinciehuis Sint Jansstraat 4	23
Marjoleine Boonstra	23
Gerald van der Kaap	24
Wout Berger	24
Rebeca Horn	24
Remko Posthuma	25
Ruud-Jan Kokke	25
Wapen	26
Vlag	27
Gronings lied	28

Het provinciehuis, Martinikerhof 12

PROVINCIEHUIS MARTINIKERKHOF 12

Het provinciehuis aan het Martinikerkhof in Groningen heeft een eeuwenoude geschiedenis. Het oudste gedeelte van het provinciehuis, de voormalige Sint Maartensschool, werd in de 15e eeuw gebouwd. De oudste vermelding van deze Latijnse school komt in 1425 voor in het 'Stadboek' van de stad Groningen. De school had een grote bloeiperiode van 1545 tot 1559 toen Praedinius (1518-1559) rector was. Vele professoren en leerlingen uit allerlei Europese landen, zoals bijvoorbeeld Duitsland, Frankrijk, Italië, Spanje en Polen, kwamen naar de Sint Maartensschool. Na de dood van Praedinius en na het uitbreken van de oorlog raakte het gebouw in verval. Op 20 juni 1601 besloten de Staten van Groningen dat er een provinciehuis moest komen. Ze lieten hun oog vallen op de oude Sint Maartensschool. De school werd gerenoveerd en uitgebreid met 10.000 stenen uit het klooster te Selwerd en ander materiaal uit de kloosters van Thesinge en Sint Annen. In 1594 waren alle kloosters in de provincie Groningen gesecculariseerd. Op 16 juni 1602 vond de eerste Statenvergadering in de Statenzaal van het nieuwe provinciehuis plaats.

Daarna zijn er nog vele verbouwingen en restauraties geweest. Zo werd in 1635 de voorgevel van het provinciehuis veranderd en werd de inventaris verbeterd. In 1697 werd de toren vernieuwd. In 1698/1699 werd de Gedeputeerdenkamer grondig verbouwd door schrijnwerker en stadsbouwmeester Allert Meijer (1654-1723). Omstreeks 1800 werd tijdens de Franse bezetting het oude gebouw gerenoveerd en werden de voorgebouwen gesloopt. Deze werden vervangen door een laag gebouw. In 1869 werd begonnen met de sloop van de oude gebouwen. In 1871 stond er een nieuw provinciehuis. De stijl van deze nieuwbouw werd ook wel spottend de 'Suikerbakkerstijl' genoemd. In 1880 ontwierp rijksbouwmeester Jacobus van Lokhorst het nieuwe archiefgebouw dat op 1 juni 1883 in gebruik werd genomen. In 1882 werd de poort van oude zerken afgebroken. In 1898-1900 werd het provinciehuis, de voormalige Sint Maartensschool, ingrijpend gerestaureerd door rijksbouwmeester Jacob van Lokhorst. In 1912-1917 werd het hoofdgebouw voor de tweede keer gesloopt. Jan Vrijman ontwierp het provinciehuis in neo-renaissance stijl dat op 15 januari 1917 in gebruik werd genomen. In 2005-2006 werd het voormalig archiefgebouw verbouwd en werd de glazen overkapping van de binnenplaats aangebracht.

De Statenzaal

Statenzaal

De grootste blikvanger in de Statenzaal is de schoorsteenmantel met daarin het schilderij 'Religie en Vrijheid' van Hermannus Collenius (1650-1723). In 1686 werd voor het eerst gesproken over het bestellen van een schilderij met dit onderwerp. De leden van Provinciale Staten wilden hiermee uiting geven aan het belang dat zij hechtten aan de vrijheid van godsdienst. Nadat de Franse koning in 1685 het Edict van Nantes had herroepen, vluchtte een aantal Hugenoten naar Groningen waar vrijheid van godsdienst was. Provinciale Staten gaven Collenius opdracht tot 'een seer goede schilderie, uijtbeeldende 'de Religie en Vrijheijt'. Hij ontving 450 gulden voor deze opdracht. Het is niet duidelijk waarom het schilderij pas in 1712 werd afgeleverd.

Op de voorgrond is het wapen van Stad en Ommelanden afgebeeld, dat in 1998 bij de restauratie van het schilderij weer tevoorschijn kwam. In de Bataafs-Franse tijd (1795-1813) werden hier bestuurlijke reorganisaties doorgevoerd, waardoor Stad en Lande niet meer als zodanig bestonden. Het wapen werd niet meer als passend beschouwd en werd daarom overgeschilderd.

De diepere betekenis van het schilderij ging voorbij aan de 'gewone man', zoals bijvoorbeeld marktkooplui en ambachtslieden. Alleen de goed opgeleide elite begreep de allegorie en de moraal ervan. De figuren op het schilderij hielden de bestuurders als het ware een spiegel voor. De verschillende personen verbeeldden (on)deugden of eigenschappen en vertelden samen wat er nodig was voor een goed bestuurde provincie.

10

'Religie en Vrijheid', 1712, Hermannus Collenius

Middelpunt van de voorstelling zijn twee vrouwen. De ene zit en heft met haar linkerhand een Phrygische vrijheidsmuts omhoog. Haar rechterarm ligt om de schouder van de naast haar knielende tweede vrouw die een bundel pijlen, symbool van de Unie, in de handen draagt. Samen verbeelden zij de Vrijheid en de Eendracht, Libertas en Concordia. Rechts staan Hercules, te herkennen aan de leeuwenhuid die hij omgeslagen heeft, en Minerva, met haar helm, speer en schild waarop een uil is afgebeeld. Hercules heft zijn knots omhoog om de twee voor hem liggende figuren te treffen. Dat zijn de Opstandigheid of de Ondeugd, een achteroverliggende, geblinddoekte man met een gebroken zwaard in de rechterhand en een uitgedoofde fakkel in de linkerhand, en Fraus, het bedrog, een op handen en knieën zittende vrouw met een masker naast zich. Zij toont, nu dat masker afgefallen is, haar ware gezicht. Hercules is hier afgebeeld als de fysieke kracht en Minerva als de onmisbare tegenhanger daarvan, de morele kracht oftewel de wijsheid. Links staat achter een met een oosters kleed bedekte tafel een vrouw met een sluier om het hoofd, belicht door een achter een draperie verscholen lichtbron in de linkerbovenhoek. Zij wijst op een opengeslagen bijbel die op de tafel staat en vastgehouden wordt door twee vrouwen die zich achter de tafel bevinden. In de bijbel zijn onder andere de woorden 'Testament' en 'Jesu Christi' te lezen. Deze vrouw met sluier verbeeldt 'Religio', de ware Godsdienst. De twee vrouwen achter de tafel worden gekenmerkt als de deugden 'Geloof', met een kruisje in de hand en 'Hoop' met een anker over de schouder. Voor de tafel zit 'De Liefde' in de gedaante van een vrouw met twee kleine kinderen bij zich. Rechts op de achtergrond is onder een boog een doorkijkje op het toenmalig provinciehuis en de Martinitoren in Groningen. Links wordt het beeldvlak afgesloten door draperieën.

De gebeeldhouwde schoorsteenmantel is in 1686 gemaakt door Matthias Kruyff. Hij ontving hiervoor 315 gulden. Het bovendeel is van 'goet best en gesont wagenschot en het gesneden werck van goet noorsch lindenhout en het onderwerck van goede Bremer steen'. De tegels bij de vuurplaats zijn waarschijnlijk in de 18e eeuw geplaatst. Het is niet duidelijk of ze in Rotterdam of in Friesland zijn gemaakt. De massief koperen kroonluchters dateren uit 1633 en werden voor een bedrag van 216 gulden per stuk aangeschaft. Aan de wanden hangen portretten van de leden van het huis van Nassau en Oranje. Deze zijn geschilderd door Johannes Tideman. In 1671 zijn de werken voor 200 gulden aangekocht. In 1795 zijn de schilderijen tijdelijk naar de zolder verhuisd in verband met de inval van de Fransen. Boven de deuren hangen twee provinciewapens. Het provinciewapen dateert uit 1595. Het is een samenvoeging van het wapen van de stad Groningen, de dubbelkop-pige zwarte adelaar, en het wapen van de Ommelanden, drie schuine blauwe balken en elf rode harten. In 1900 zijn de wapens van de gemeenten en waterschappen in de provincie Groningen in glas-in-lood in de ramen aangebracht. In het midden is een speciaal herdenkingsraam dat is geschonken door de Rijksuniversiteit Groningen (RuG). De tekst in het raam luidt als volgt: 'Curatoren en Senaat der Groningsche Rijks Universiteit, dankbaar voor de verleende gastvrijheid, hun bewezen gedurende bijna drie jaren na de brand van 30 augustus 1906 tot de Inwijding van het nieuwe Academiegebouw op 29 juni 1909, hebben dit wapen aan de Staten van Groningen ter herinnering aangeboden 12 juli 1909.' In 1906 is het Academiegebouw aan de Broerstraat tot de grond toe afgebrand. Het provinciaal bestuur heeft de Statenzaal van 1906 tot 1909 aan de RuG aangeboden. De Statenzaal werd opengesteld voor vergaderingen van de Senaat en de Faculteiten van de universiteit. Studenten legden hier hun examens af. De publieke tribune is in 1850 gebouwd. De grondwetwijziging van Thorbecke in 1848 had bepaald dat de vergaderingen van Provinciale Staten openbaar moesten zijn. In het balkon van de publieke tribune is een inscriptie te zien die herinnert aan de Statenleden Pannekoek, Dijksterhuis en Siemons. Zij zijn in de Tweede Wereldoorlog omgekomen.

Gedeputeerdenkamer

In de Gedeputeerdenkamer, gevestigd op de bovenste verdieping van de oude Sint Maartensschool, vergaderen Gedeputeerde Staten vanaf 1603.

Stadsbouwmeester Allert Meijer kreeg in 1698/99 opdracht voor een grondige verbouwing. Hij ontwierp een zoldering met drie wangewelven, een schoorsteenmantel en wanden met deurpartijen en kasten. Allert Meijer ontving 7 ducats voor 'verscheijden teijckeningen' van de wangewelven. Hij had zelfs een model gemaakt omdat het een complexe constructie was. In 1699 verzorgde Allert Meijer het ontwerp en de uitvoering van de kastenwand, de betimmering van de wand bij de schouw in de Gedeputeerdenkamer en de lambrisering van de vensterwanden. Hij ontving hiervoor 1010 carolus guldens. De kastenwand bestaat uit grenenhout en eikenhout. Boven de wand bevindt zich een boogvormig tympaan dat is ingevuld met rijk snijwerk. Het bestaat uit twee schildhoudende leeuwen die het wapen van de provincie Groningen vasthouden. De tympaan wordt toegeschreven aan beeldhouwer Jan de Rijk. Het is niet bekend wie het beeldsnijwerk van de schouw heeft uitgevoerd. De pilasters van Bremer zandsteen behoren tot de oorspronkelijke opzet. Het ontwerp van deze interieurafwerking is van zeer grote cultuurhistorische waarde vanwege de architectuurhistorische en kunsthistorische aspecten. De waarde wordt nog versterkt door de gaafheid en zeldzaamheid. De Gedeputeerdenkamer is een van de mooiste voorbeelden van schrijnmakerswerk van omstreeks 1700 in Nederland.

12

Het schoorsteenstuk 'Gerechtigheid' is geschilderd door Hermannus Collenius in 1699. Deze allegorie is speciaal gemaakt voor de vergaderzaal van het college van Gedeputeerde Staten. De figuren op het schilderij verbeelden (on)deugden of eigenschappen en vertelden samen wat er nodig was voor een goed bestuurd provincie. Het was de bedoeling dat het college de spiegel, die het schilderij hen voorhield, ter harte nam bij hun bestuurstaken. Een goed bestuurder is rechtvaardig, voorzichtig en waarheidslievend en ontmaskert alle bedrog. Hij of zij ondersteunt de onschuld en bestrijdt alles wat niet juist is. Collenius gebruikte meerdere keren dezelfde goden, helden of allegorische figuren. Zoals bijvoorbeeld Hercules die de overheidsmacht verbeeldt en alles bestrijdt wat slecht is, in de vorm van een man die op de grond ligt. Minerva, symbool voor geestelijke wijsheid, houdt zich vaak bezig met de ontmaskering van Fraus, een oude vrouw die het bedrog belichaamt.

13

Gedeputeerdenkamer

'Gerechtigheid', 1700, Hermannus Collenius

Onder het wapen van Stad en Ommelanden dat door leeuwen wordt vastgehouden, zit Justitia of Gerechtigheid op een troon. In haar linkerhand draagt zij een weegschaal en in haar rechterhand een opgeheven zwaard. Achter het zwaard staat Nuda Veritas, de Naakte waarheid. Zij is een vrouw, met een open boek in de rechterhand en een soort stralenkrans om haar hoofd. Rechts van Justitia staat Prudentia, de Voorzichtigheid, met een bolle spiegel in de handen. Geheel rechts op het schilderij staat Minerva, de godin van de Wijsheid, in helm en harnas, met haar speer en schild op de grond liggend. Zij toont het masker dat zij net heeft afgenomen van de oude vrouw, Fraus, die voor haar knielt op de treden van de troon. Fraus verbeeldt het bedrog. Aan de andere zijde knielt voor de troon een vrouw die een lam naast zich heeft. In haar opgeheven rechter hand houdt zij een hart omhoog. Zij is de Onschuld. Links in het schilderij is Hercules afgebeeld, de held in wie Kracht en Sterkte zijn verpersoonlijkt. Hercules draagt een leeuwenhuid en heeft zijn knots in de hand. Met deze knots haalt hij uit. Voor hem ligt een man achterover met een gebroken zwaard in zijn handen. Hier wordt de Opstandigheid of de Ondeugd gestraft. De scene speelt zich af tegen een architectuur met een draperie. In de linkerbovenhoek is een stuk open lucht te zien. Daaruit komen vier putti die een lauwerkrans en een hoorn des overvloeds aandragen.

Familiewapen J.G.M. Alders

In 1900 zijn de familiewapens van de commissarissen van de koningin in glas-in-lood in de ramen aangebracht. Het is gebruikelijk dat aan de commissaris van de koningin wordt gevraagd of hij zijn familiewapen wil laten aanbrengen als hij afscheid neemt. Boven de vergadertafel hangt een koperen kroonluchter die werd geschonken door de provincie Limburg als dank voor de menslievende ontvangst van de geëvacueerde Limburgers in de winter van 1944-45. Er staat een prachtige staande klok met speelwerk en mechaniek van Jan Henkels uit 1780.

Atrium

In de periode 2005 - 2006 heeft de binnenplaats een glazen overkapping gekregen. Bij het graven op de binnenplaats zijn er onder andere muurresten uit de 16e en 19e eeuw en een waterkelder uit de 18e eeuw blootgelegd. Deze waterkelder was behoorlijk groot, ongeveer twee bij drie meter en tweeënhalve meter diep. Vroeger werd het regenwater dat van het dak afkomstig was, opgevangen in een waterkelder. Vervolgens werd het water voor gebruik weer opgepompt. De architect van het Atrium is M.A.D. Moehrlin Van Delft. Op 25 augustus 2006 is de overdekte binnenplaats in gebruik genomen. Het Atrium wordt onder andere gebruikt voor bijeenkomsten, ontvangsten en exposities.

Atrium

'Het Goede Beheer', 1700, Hermannus Collenius

Rechts in het midden zitten op een verhoging twee vrouwen. De jongere vrouw, Justitia, Gerechtigheid, heeft een ellestok in de linkerhand en houdt met de rechterhand een weegschaal op schoot. Iets achter haar zit een oudere vrouw, de rechterarm over de schouder van Justitia, met in de hand een passer, de linkerhand op de tafel naast zich met een gevulde geldbuidel. Zij staat voor het op een verantwoorde manier omgaan met de financiën. Links op de voorgrond staan een vrouw en een man. De vrouw, Abundantia of Overvloed, klemt onder de rechterarm een met goud en sieraden gevulde hoorn des overvloeds en heeft in de rechterhand een bos korenaren. In de linkerhand houdt zij een ketting met een penning en een lauwerkrans. Zij houdt de lauwerkrans boven het hoofd van de man die voor haar staat. Hij heeft een zandloper in de linkerhand en is verder als eenvoudig landman gekenmerkt door de bijenkorf en de landbouwwerktuigen aan zijn voeten. Op de voorgrond liggen vele voorwerpen als boeken, een wereldbol, een luit met een muziekboek, een helm met degen, een schilderspalet, passer, scepter, de attributen van kunst en wetenschap. De achtergrond wordt gevormd door links en rechts architecturale elementen, van boven verbonden door ervoor gehangen draperieën. Daartussenin zijn twee vrouwen te zien die naar boven wijzen en kijken naar een op een wolk verschijnende vrouw met paardentoom en zweep in de handen, die Temperantia, Gematigheid, heet.

16

Sectiekamer 21

Op 17 juni 1700 kreeg Allert Meijer opdracht voor het maken van de schoorsteenbetimmering, een deurpartij en twee kastenwanden voor de Reeken Camer. In 1898 is de boezembetimmering van de schouw in kamer 21 in het provinciehuis geplaatst. Het schilderij van Hermannus Collenius (1650-1723) is in 1700 gemaakt en is een allegorie op 'Het Goede Beheer'. De rekenmeesters werden er door dit schilderij op gewezen dat de landbouw de basis is van de economie. Als de landbouw floreert, is er ruimte voor kunsten en wetenschappen om tot volle ontplooiing te komen en wordt de eerbare landman en in hem allen die hun dagelijks werk goed doen, beloond met overvloed en een lauwerkrans. Voorwaarden zijn wel dat Justitia in ere gehouden wordt, dat de financiën beheerd worden en dat Temperantia toezicht houdt.

Er hangen twee schilderijen aan de wanden. Er is een ongesigneerd werk met het portret van prins Willem I (Willem de Zwijger) (1535-1584). Verder is er een portret van prins Willem III (14 november 1650 - 8 maart 1702). Hij was de zoon van stadhouder Willem II. Hij trouwde met Mary Stuart, de oudste dochter van koning Jacobus II van Engeland. Willem III is afgebeeld in de hoedanigheid als koning, gezien zijn mantel en kroon. Om zijn hals hangt een ketting met een afbeelding van Sint Joris en de Draeck, de beschermheilige van Engeland. Willem III stierf op 8 maart 1702 ten gevolge van een val van zijn paard. Dit schilderij is gedurende een lange periode gerestaureerd en is sinds juni 2004 terug in het provinciehuis.

Portret van prins Willem III

'Garnerd', 1954, Janes de Vries

PLOEGCOLLECTIE PROVINCIE GRONINGEN

Het provinciaal bestuur van Groningen heeft vooral in de jaren vijftig en zestig werken aangekocht van de Groninger Kunstkring De Ploeg. Zij zijn destijds verworven met de bedoeling de eigentijdse kunst in de provincie te stimuleren. Ook werden deze aankopen gedaan met een blik op de toekomst: kunstuitingen werden zo bewaard voor volgende generaties. Griffier J.J. Hangelbroek, de hoogste ambtenaar binnen het provinciale apparaat, vervulde hierbij een centrale rol. Als kunstminnaar heeft hij gedurende zijn ambtsperiode van 1951 tot 1970 in sterke mate de geur en kleur van de provinciale Ploegcollectie bepaald. Een veel voorkomend thema binnen deze verzameling is het landschap. Met name het Groninger landschap was een belangrijke bron van inspiratie voor tal van Ploegkünstenaars. In de gangen hangen werken van bekende Ploegleden als Jan Altink, Johan Dijkstra, Janes de Vries, Jan van der Zee, Marten Klompjen, Riekele Prins, Jan Koster, Anco Wigboldus en Jan Gerrit Jordens.

VOORMALIG ARCHIEFGEBOUW

Het archiefgebouw ligt verscholen achter het provinciehuis aan het Martini-kerkhof. Het gebouw is in 1880 ontworpen door rijksbouwmeester Jacobus van Lokhorst en werd op 1 juni 1883 in gebruik genomen. Op de eerste verdieping van het voorste gedeelte bevond zich het kantoor van de archivaris. Ooit was dit de werkplek van de bekende rijksarchivaris mr. J.A. Feith (1858-1913).

In het achterste gedeelte was het archief opgeslagen. Het archiefdepot had vijf lage verdiepingen en een spitse toren. Via ijzeren, brandwerende deuren was dit deel verbonden met de Statenzaal.

In 1922 verhuisde het Rijksarchief naar het nieuwe gebouw in de Sint Jansstraat. De verbouwing in 1976/77 vond plaats door architectenbureau Van Line en Kleinjan en het bureau voor binnenhuisarchitecten Counsel. Toen werd onder andere de begane grond bij de Statenzaal ingericht als ontvangstruimte. In 2005/2006 werd het pand opnieuw ingrijpend verbouwd. Het ontwerp was van architect M.A.D Moehlein Van Delft. De prachtige plafondschildering in het voormalige kantoor van de archivaris werd toen weer zichtbaar. Vanaf 2006 is het vroegere archiefgebouw in gebruik als kantoorruimte.

Voormalig archiefgebouw

Plafondschildering in de voormalige kamer van de archivaris

Detail van de plafondschildering in de voormalige kamer van de archivaris

PORTIERSWONING, HUIS CARDINAAL

Naast het provinciehuis aan de noordzijde bevindt zich de portierswoning. De voorgevel van dit huis werd opgetrokken uit de stenen van het Cardinaalshuis uit 1559. Dit huis stond in de Oude Kijk in 't Jatstraat en werd in 1893 afgebroken. Na de sloop werden de stenen bewaard. Het Cardinaalshuis is nooit door een kardinaal bewoond, maar door dhr. Cardinaal, een effectenhandelaar. In 1927 werd door toedoen van de rijksarchivaris jhr. J.A. Feith het huis Cardinaal opnieuw opgebouwd. In de voorgevel bevinden zich drie medaillon-portretten. Het zijn afbeeldingen van Alexander de Grote, Karel de Grote en Koning David.

20

Huis Cardinaal

PROVINCIEHUIS SINT JANSSTRAAT 4

Op 7 mei 1996 is het nieuwe deel van het provinciehuis officieel geopend door Hare Majesteit Koningin Beatrix. Dit nieuwe gedeelte (oostelijk deel) is door middel van een luchtbrug verbonden aan het oude gedeelte (westelijk deel) van het provinciehuis. Het oostelijk deel bestaat uit nieuwbouw en een gerenoveerd bestaand pand. Het gerenoveerde pand is gebouwd als waterstaatsgebouw in 1965 en ontworpen door de architect prof. Berghoef. In december 1993 is de eerste paal geslagen door toenmalig commissaris van de koningin dhr. H.J.L. Vonhoff. De nieuwbouw is gerealiseerd door Benthem Crouwel Architecten (B.C.A.) en hoofdaannemer Lodewijk Geveke Bouw. De nieuwbouw heeft 14.500 m² kantoorruimte. Hier werken ongeveer 550 medewerkers. Bijzondere functies zoals het restaurant, fitnesscentrum en parkeergarage zijn zodanig ontworpen, dat deze ook semi-openbaar gebruikt kunnen worden.

Er zijn drie tuinen aangelegd. De beplanting van één tuin is aangeboden door het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.

Het provinciehuis, Sint Jansstraat 4

Architectuur

Architect Mels Crouwel is van mening dat een openbaar gebouw moet worden gekenmerkt door openheid. Dit is binnen terug te vinden in de plaats van de liften, de trappenhuizen, de verschillende koffiehoecken en de wandelgangen. De verschillende “vingers” staan in lijn met de Martinitoren. In die zin is er sprake van een ontmoeting met de kern van de stad. Het provinciehuis is een gebouw van de jaren negentig dat voldoet aan de gestelde eisen: openbaar, flexibel, transparant en bereikbaar.

Het provinciehuis

Kunst in provinciehuis Sint Jansstraat 4

De provincie Groningen heeft een deel van het budget voor het nieuwe gebouw bestemd voor kunst. Dit is de zogenaamde 1%-regeling. Hiervoor zijn vier kunstwerken aangekocht.

Marjoleine Boonstra

Op de eerste verdieping, in de E-vleugel, hangt een serie foto's van Marjoleine Boonstra (1959). Titel van de serie is 'Commemorate 1996' of 'In gedachtenis gehouden'. Deze serie bestaat uit foto's die bijna abstracte monumenten van de herinnering zijn. Het zijn subtiele verwijzingen naar het verleden en het heden.

- Het Rouwbord van Francoise de Soete de Lake de Villiers (1713) hangt in het kerkje van Midwolde en is een van de laatste rouwborden die zijn overgebleven na de 'beeldenstorm' in de Napoleontische periode, toen elke verwijzing naar de adel en de hogere standen rigoros werd verwijderd uit openbare ruimtes zoals kerken.
- De Verdekwagen (1890) werd gebouwd in Friesland en gekocht door een landbouwer in Vollenhove. Hij noemde dit zijn Utrechtse wagen, omdat hij geen verwijzing naar Friesland wilde.
- De titel 11 november 1995 verwijst naar de lampions waarmee de kinderen op Sint Maarten lopen.
- Het Mongoolse paard/Op Roakeldais 1995 is een beeld van een paardje dat met een touwtje op een trommel zat en meedanste als de Mongoolse trommelaar speelde.
- De Keurhoed (1727) met het wapen van de stad Groningen op de bol en een spreuk in de rand.
- De Senaatskoets (1880) of Statieberline van het Groninger Studentencorps Vindicat atque polit.
- De Rode Kamer/Fraeylemaborg (1870). Een geheel rode kamer, een vroeger boudoir, op de kelder-verdieping, waarin een neo rococo ameublement staat.
- Het Plafond/Nienoord (1887). Een sterrenplafond.
- Het Gala-uniform/Van Panhuys (1893). Dit is het uniform van jonkheer Jan van Panhuys. In 1887 liet hij de borg Nienoord tot landhuis verbouwen. 's Zomers woonde hij er met zijn familie. In 1907 verdrong hij met zijn zoon, hun echtgenotes en een knecht in een koets in het Hoendiep.

Gerald van der Kaap

Op de tweede verdieping, in de E-vleugel, hangen foto's van Gerald van der Kaap (1959). De titel van de serie is 'Travel Pictures - Radical Freestyle (III) # 1 t/m 6 #'. De beelden hebben geen relatie met Groningen. Het is een kunstwerk dat harmonieert met de omgeving en tegelijkertijd door de inhoud van de beelden een spectaculair contrast oplevert.

Wout Berger

Op de derde verdieping, in de E-vleugel, bevinden zich foto's van Wout Berger (1941). De titel van de serie is 'Landschappen en portretten 1995'. De foto's doen documentair aan. Het is een visie op het Groninger landschap die de conventies van het gewone doorbreekt. Het is geen documentaire serie over de mooiste plekjes van de provincie, maar een intrigerende persoonlijke kijk die de ogen opent voor de onopvallende wereld.

Rebecca Horn

In de hal hangt het kunstwerk van Rebecca Horn (1944) 'Het ballet van de kijkers'. Het werk bestaat uit tien antieke verrekijkers die zijn opgehangen aan metalen staven van verschillende lengtes. De verrekijkers observeren de ontvangthal en kijken via de transparante gevels de buitenwereld in. Rebecca Horn heeft de verrekijkers zelf op antiek- en rommelmarkten gekocht. Elke kijker heeft zo z'n eigen karakter en een eigen geschiedenis.

Remko Posthuma

Het kunstwerk 'De Zanglijster' (porselein, 360 x 200 x 14 cm) is in 2002 aangekocht in het kader van het 25-jarig bestaan van de Stichting Noorderbreedte. In verband met dit jubileum nam Noorderbreedte het initiatief om een zogenaamde kunstcollectie samen te stellen onder de titel 'Noorderbreedte presenteert ... de Noorderbreedte Collectie'. Aan bedrijven, instellingen en overheden is gevraagd een kunstwerk te kopen. De provincie heeft dit werk aangekocht met als doel jonge kunstenaars in hun beroepspraktijk te stimuleren. Het werk van deze kunstenaar heeft een heel oorspronkelijke stijl.

25

Ruud-Jan Kokke

Los van de 1%-regeling is de nieuwbouw ook aanleiding geweest om meubilair voor het bedrijfsrestaurant te laten ontwerpen. Er is gekozen voor het ontwerp Model Groningen van industrieel ontwerper Ruud-Jan Kokke (1956). De stoelen zijn dermate uniek dat Kokke een octrooi voor Nederland met een looptijd van zes jaar heeft gekregen. Het betreft een combinatie van stapelbaarheid en een enkele poot. De bijpassende tafels kunnen worden omgeklapt.

WAPEN

Op 30 december 1947 werd bij Koninklijk Besluit het wapen van de provincie Groningen officieel vastgesteld. Het wapen is echter veel ouder. Na de Reductie van de stad Groningen tot de Unie van Utrecht (1594) vond de vereniging van Stad en Lande tot één provincie plaats.

Op 17 februari 1595 sloten Stad en Ommelanden een akkoord en werd een provinciaal wapen ontworpen.

Stadswapen en Ommelander wapen samen

Het is dan ook niet verwonderlijk dat het wapen van de provincie Groningen een samenvoeging is van het wapen van de Stad en het wapen van de Ommelanden. Het provinciewapen is verdeeld in vier delen: linksboven en rechtsonder wordt het stadswapen afgebeeld, in de andere kwadranten het Ommelander wapen.

26

Stadswapen

Het stadswapen is een schild van goud waarop een dubbelkoppige zwarte adelaar is afgebeeld met op zijn borst een schild van zilver. Op dit zilveren schild staat een groene dwarsbalk. Het wapen van de stad stond voor de gebieden waar de stad heer en meester was. Dit betrof de gebieden Gorecht, de beide Oldambten (Wold-Oldambt en Klei-Oldambt), Reiderland en Westerwolde.

Ommelander wapen

Het wapen van de Ommelanden, een zilveren schild met daarop drie schuine blauwe balken en elf rode harten is in 1582 ontstaan als symbool van de onafhankelijkheid van de Ommelanden. De drie balken stellen de drie Ommelanden (Westerkwartier, Hunsingo en Fiveringo) voor en de elf rode harten de onderkwartieren van de drie Ommelanden (vier in het Westerkwartier: Vredewold, Langewold, Humsterland en Middag, vijf in Hunsingo: de Marne, Halfambt, Oosterambt, Ubbega en Innersdijk en twee in Fiveringo: Hogeland en Duurswold). Het schild wordt gedekt door een gouden kroon, vijf bladeren en vier parels en wordt aan weerszijden vastgehouden door een gouden leeuw, het symbool van de Nederlanden.

VLAG

Op 17 februari 1950 hebben Gedeputeerde Staten de vlag van de provincie Groningen vastgesteld. De vlag is langwerpig en de hoogte van de vlag is tweederde van de lengte. De vlag wordt verdeeld door een staand wit kruis. Op het witte kruis staat weer een groen kruis. Het linkerboven- en het rechterondervlak zijn rood en de twee andere blauw. De kleuren van de vlag zijn samengesteld uit die van het provinciewapen: wit en groen uit het stadswapen en rood en blauw uit het Ommelander wapen. Het groene kruis symboliseert de centrale positie van de stad Groningen.

GRONINGS VOLKSLIED

De inwoners van de provincie hebben een volkslied : 'Het Grönnens Laid'. De tekst voor het lied werd al in 1919 geschreven door Geert Teis Pzn. uit Stadskanaal. De muziek is gecomponeerd door G.R. Jager uit Slochteren. Het geheel werd door Frieso Molenaar gearrangeerd.

GRÖNNENS LAID

*Van Lauwerzee tot Dollard tou,
van Drenthe tot aan 't Wad,
doar gruit, doar bluit ain wonderlaand
rondom ain wondre stad.
Ain Pronkjewail in golden raand
is Grönnen, Stad en Ommelaand;
ain Pronkjewail in golden raand
is Stad en Ommelaand!*

*Doar broest de zee, doar hoelt de wind,
doar soest 't aan diek en wad,
moar rustig waarkt en wuilt het volk,
het volk van Loug en Stad.
Ain Pronkjewail in golden raand
is Grönnen, Stad en Ommelaand;
ain Pronkjewail in golden raand
is Stad en Ommelaand!*

*Doar woont de dege degelkhaaid,
de wille, vast as stoal,
doar vuilt het haart, wat tonge sprekt,
in richt- en slichte toal.
Ain Pronkjewail in golden raand
is Grönnen, Stad en Ommelaand;
ain Pronkjewail in golden raand
is Stad en Ommelaand!*